

การขัดเกลาทงสังคมในหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

The Socialization of Non-curricular reading, Learning Group, Secondary Education Following Middle Basic Course Education, B.E.2551

พิชิต แก้วสุริวงษ์¹, ชุศักดิ์ สุกรนันท์², วิณา วิสเพ็ญ³

Pichit Keawsuriwong¹, Chusak Sukaranandana², Weena Weesapen³

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการขัดเกลาทงสังคมที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การขัดเกลาทงสังคมที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา มีลักษณะในการขัดเกลายุ่ 6 กลุ่ม คือ 1) ครอบครัว 2) เพื่อน 3) โรงเรียน 4) อาชีพ 5) ศาสนา 6) สื่อมวลชนในจำนวนหนังสืออ่านนอกเวลา 12 เรื่อง กลุ่มตัวแทนที่มีบทบาทในการขัดเกลาทงสังคมเป็นส่วนใหญ่ คือ ครอบครัว เพราะครอบครัวคือองค์กรแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทงสังคมให้กับมนุษย์ เป็นผู้เลี้ยงดูบุคคลตั้งแต่เป็นทารก ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกในครอบครัวปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ความสุขของกะทิ เด็กชายมะลิวัลย์ บ้านเล็กในป่าใหญ่ อัลเฟรด โนเบล เส้นเลือดสีขาว และเทพนิยายแอดอร์สัน ลำดับต่อมาคือ โรงเรียน อันเป็นสถานที่ที่ขัดเกลาโดยตรงผ่านการอบรมสั่งสอน ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง เด็กแก้ว ลำดับต่อมาคือศาสนา ด้วยการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนที่เป็นแก่นในการน้อมนำมาปฏิบัติ คือเรื่อง ศีล สมาธิ และปัญญา ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ขวัญสงฆ์ และเรื่องเรื่องแสงอรุณ ลำดับต่อมาคือเพื่อน เป็นการขัดเกลาทงอ้อม ด้วยวิธีการสังเกต จดจำสู่การปรับตัวเข้ากับกลุ่ม มีแนวทางที่ส่งเสริมการให้กำลังใจ สอนให้สู้กับอุปสรรค ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ขวตคน อยู่ไหนใด ลำดับต่อมาคือสื่อมวลชน เป็นแหล่งที่ให้การขัดเกลาทงตรงและทางอ้อมเป็นแหล่งให้สาระและข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต การตัดสินใจและการคาดหวังในชีวิต ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ช ข้างกับ ค คนแม่เอ๋ยอาชีพซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทน้อยมากด้วยวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์และบทบาท

¹ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Sociences, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Faculty of Humanities and Sociences, Mahasarakham University

³ Associate Professor, Faculty of Humanities and Sociences, Mahasarakham University

หน้าที่ในสังคม ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง เส้นเลือดสีขาวและเรื่องเด็กแนว ส่วนกลวิธีในการขัดเกลาทักษะสังคมมีทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่โดยส่วนมากใช้การขัดเกลาทักษะสังคมโดยทางอ้อม การนำเสนอผ่านการกระทำและตัวละคร การนำเสนอผ่านศิลปะการใช้ภาษา การนำเสนอผ่านแก่นเรื่อง การนำเสนอผ่านการบอกเล่าของผู้แต่งโดยตรง ตามลำดับ

คำสำคัญ : การขัดเกลาทักษะสังคม, วรรณกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา

Abstract

The procedure of socialization at present in the outside reading revealed that There are 6 groups of the socialization agents : 1) Family 2) Friends 3) School 4) Occupations 5) Religion 6) Mass media with the quantity of 12 outside reading groups. The imperative structures of socialization agents group is the first organization that has responsibilities for socialization since their infancy to communicate of cultural learning and values within the family that present in non-curricular reading at Kwam-sook-khong-kha-thi , Dek-chai-ma-li-wan, Ban-lek-nai-pha-yai, Alfred Nobel, Sen-luad-Si-kwan and Thep-ni-yai Aderson, Next School which are the places for non-curricular reading that directs socialization through lecture, that presents itself in the outside reading from Dek-naew. The religion from the doctrines that is the main point to commandments focusing on concentration and the previous regulations that present in the outside reading is Kwan-song and Rueng-Seang-A-Run. Friends are the indirect socialization from observation, memorization for the groups. The approaches for the encouraging for learning impairment. This will be presented using outside reading were Kuluad-Khon-Yoa-Non-Dai. Next, the mass media have direct socialization and indirect socialization it's source material and the information for the benefit of living. The decision and the expectancy of life that presents itself outside reading is from Cho-Chang-Kuo-Knor-KhonKa-mon-mea-Auy. The concern has less to do with the experience of communicate and the social responsibility and has to deal with the integration of these areas relating to Sean-luad-Si-Kwaw and Dek-naew.

The socialization strategies were direct and indirect but the significant use was indirect socialization.

Keywords : socialization, extra literature

บทนำ

วรรณกรรมเปรียบเสมือนกระจกเงาสะท้อนสังคม โดยถูกบันทึกด้วยภาษาที่งดงาม ในทางวรรณศิลป์ อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ถูกสั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน สะท้อนภาพวิถีชีวิตของ

ผู้คนในสังคมมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งในส่วนที่เป็นวรรณคดีในราชสำนักและวรรณกรรมท้องถิ่น วรรณกรรมเป็นผลผลิตทางความคิดของกวีอันเกิดจากการสังสมประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม เรื่องราวหรือเนื้อหาของวรรณกรรมที่นักเขียนนำมาเผยแพร่ จึงย่อมมาจากประสบการณ์

ทางสังคมที่นักเขียนได้ประสบ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม (สถาพร ศรีสังข์. 2540: 1) ดังที่ วิภา กงกะนันท์ (2520 : 151) กล่าวว่า โดยทั่วไปวรรณคดีไทยทุกเรื่องได้บันทึกหรือสะท้อนภูมิปัญญาไว้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านเสมอ มากบ้าง น้อยบ้าง ขึ้นอยู่กับเหตุ – ปัจจัยหลายประการ เช่น เจตนารมณ์ของผู้แต่ง ประสบการณ์ทั้งของผู้แต่งและผู้อ่าน ความสั้น – ยาวของเนื้อหา ทั้งนี้ เสนีย์ เสาวพงศ์ (2518 : 175) กล่าวว่า “ศิลปะที่แท้จริงย่อมเป็นสิ่งที่หันหน้าเข้าหาชีวิต เพื่อสะท้อนภาพชีวิตนั้น ปัญหาสังคมและสภาพความเป็นอยู่ในสมัยนั้นๆ ก็ย่อมปรากฏอยู่ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเนื้อหาทางวรรณคดี นักเขียนจะเขียนอยู่ในสุญญากาศไม่ได้ จะต้องมีวัตถุดิบหรือเนื้อเรื่อง”ซึ่งสอดคล้องกับพัชรีย์ สายสิทธิ์ (2542 : 207 – 222) ที่กล่าวว่า วิถีความเป็นอยู่ของคนในชาติจะปรากฏอยู่ในวรรณคดีของชาตินั้นเสมอ เนื่องจากวรรณคดีได้สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อได้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์จริง

หากพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่าวรรณกรรมทุกเรื่องเกิดจากการกลั่นกรอง จากประสบการณ์ของผู้เขียนโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนพึงระลึกอยู่เสมอว่า “วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต” ครูผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนมองวรรณกรรมที่กำหนดให้เรียนได้อย่างหลากหลาย และเข้าถึงแก่นแท้ของชีวิตซึ่งวรรณกรรมชุดนี้ได้ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อที่จะใช้เป็นสื่อเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง “ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติซึ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็น

เอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย และเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในชาติ ทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการอ่านของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่าน และสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริม การอ่าน” (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 12 พฤษภาคม 2554) นอกจากวรรณคดีและวรรณกรรมยังมีความสัมพันธ์กับสังคม และบันทึกภาพวิถีชีวิต ผู้คนในแต่ละยุคสมัยแล้วยังพบว่าเป็นความคิดและพฤติกรรม การขัดเกลา การหล่อหลอม ที่จะทำให้อัตถุละคนดำเนินตามแนววิถีนิยมของสังคม ตามความคาดหวังของสังคมที่ควรจะเป็นที่จะทำให้อุคคลมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจารีต ประเพณี ของสังคม เราเรียกการขัดเกลาดังกล่าวว่าการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) กระบวนการทางสังคมกับทางจิตวิทยาซึ่งมีผลทำให้อุคคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการทำให้อุคนเปลี่ยนแปลงตามสภาพธรรมชาติเป็นมนุษย์ผู้มี วัฒนธรรม แตกต่างจากสัตว์ร่วมโลกชนิดอื่น (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. 2540: 43) การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการ ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ได้วางไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน (สุพัตรา สุภาพ. 2546: 43) การขัดเกลาทางสังคมนี้จะดำเนินไปตลอดชีวิตคนเรา (continuity of socialization throughout a person 's life) กระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีพลวัตสูงเราสามารถได้รับการขัดเกลาได้ใหม่หรือ resocialization ได้เสมอเมื่อเราพบสถานการณ์ใหม่ๆ หรือตัวเราเองสวมบทบาทใหม่ได้อยู่ตลอดเวลา กระบวนการนี้อาจเกิดแบบค่อยเป็นค่อยไป (gradual process) จุฬาพรธร์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. 2550:139) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการหล่อหลอมระบบความคิด วัฒนธรรมผ่านกลไกต่างๆ ทางสังคมที่ช่วยให้ปัจเจกสามารถดำเนินชีวิตได้อย่าง “เป็นปกติ”ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของ

สังคม การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการ (process) ที่สังคมหรือกลุ่มสังคมโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ผู้ที่เป็สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ ความประพฤติและค่านิยมต่างๆ ที่กลุ่มกำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมนั้น (ปพาณี วิฑิตวัฒนา.2550: 84)

ความที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการขัดเกลาทางสังคมเกิดขึ้นได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมซึ่งตกลึกทางความคิดของผู้คนมาทุกยุคทั้งสมัย ถูกบันทึกเอาไว้หลายรูปแบบ เช่นวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ตามค่านิยมของผู้คนในสมัยนั้น ๆ ทั้งนี้จึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาเพื่อประกอบการศึกษา และทำความเข้าใจ ดังนี้

ในระยะแรก เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา การประเมินคุณค่า ดังเช่น อมรา เทศกรณ์ (2520: 188) ได้ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของหนังสืออ่านนอกเวลาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้นักเรียนอ่านหนังสือประเภทสารคดีเป็นหนังสืออ่านนอกเวลามากกว่าประเภทอื่น ๆ รองลงมาคือประเภทเรื่องสั้น และนวนิยายตามลำดับ ส่วนนักเรียนเห็นว่าควรให้อ่านหนังสือประเภทเรื่องสั้น เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา รองลงมาคือสารคดี และนวนิยาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูคำนึงถึงการอ่านเพื่อความรู้มากกว่าอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ส่วนในการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนเลือกอ่านเองตามรายชื่อที่กรมวิชาการกำหนดมาให้ ต่อมา อัมพร ทองใบ (2524 : 198 - 202) ได้วิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยประเภทนวนิยายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่ เห็นว่าในการการประพันธ์นวนิยายที่มีคุณค่าอยู่ในระดับมากได้แก่ นิกกับพิม แววัน แมงมุมเพื่อนรัก ด้านคุณภาพการพิมพ์ทั้ง 5 เล่ม ได้แก่ นิกกับพิม แว

วัน แมงมุมเพื่อนรัก เอมิลยอดนักสืบ พลายมลิวัลย์ มีคุณค่าอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาของครูในการใช้หนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือ ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านไม่มีหนังสือคู่มือปัญหาของนักเรียนในการอ่านนอกเวลาที่ครูส่วนใหญ่ประสบคือ นักเรียนขาดความคิดในการวิพากษ์วิจารณ์ เพราะนักเรียนไม่มีเวลาอ่านหนังสือหรืออ่านได้จำนวนน้อยครั้งและครูส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือนวนิยายจะให้คุณค่าด้านความเพลิดเพลินแก่นักเรียนมาก รองลงมา คือหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งยังพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลายังอยู่กับการวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าและสภาพปัญหาทั้งในส่วนของผู้ครูและนักเรียน

ความที่ได้กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของการศึกษาวิเคราะห์งานวรรณกรรม ชุดหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ล้วนแต่เกิดคุณค่าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาไทยแต่ยังถือว่า ยังใช้แนวทางศึกษาที่ยังอยู่ในกรอบ ตามแบบฉบับที่มีผู้ศึกษาเอาไว้แล้ว

ในระยะหลังการศึกษาเริ่มออกนอกกรอบปฏิบัติซึ่งพบว่า สุภาวรรณ แก้วปองปก (2540) ได้ศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 28 เล่ม ซึ่งใช้วิถีชีวิตประชาธิปไตย 18 ประการ เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมของตัวละคร ผลการศึกษาพบว่า 1.) วิถีชีวิตประชาธิปไตย ที่ปรากฏความถี่มากที่สุด คือ วิถีชีวิตประชาธิปไตย ในด้านคารวะธรรมที่แสดงถึงการเคารพกันทางวาจา 2.) วิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏความถี่น้อยที่สุด คือ วิถีชีวิตประชาธิปไตยในด้านปัญญาธรรมที่แสดงถึงถ้ามีปัญหาในหมู่คณะตัดสินใจกันไม่ได้จึงใช้การออกเสียง และวิถีชีวิตประชาธิปไตยในด้านปัญญาธรรมที่แสดงถึงการเลือกตั้งผู้แทนโดยตระหนักถึงผู้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวมนั้นชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเริ่มนำแนวคิด ทฤษฎีทางสังคม

เข้ามาวิเคราะห์งานวรรณกรรมในปีต่อมาอีกมาส มากุ้ย (2543) ได้ ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ผลการวิจัยสรุปว่า องค์ประกอบของนวนิยายสังคมชนบท ทั้ง 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวและแก่นเรื่อง พบว่าเป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน คือ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญขึ้น ตัวละครในเรื่องผู้แต่งได้สร้างให้มีความสมจริงและแสดงบทบาทตนเองมากที่สุดวัตถุดิบและฉากที่นำมาใช้ คือ สภาพสังคมและวัฒนธรรมในชนบทตามภาคต่างๆ ของประเทศไทย ที่พบใน 7 เรื่องนี้ คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้เขียนเสนอพรรณนาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดเพื่อพัฒนาและทำประโยชน์แก่สังคมโดยใช้ตัวละครสำคัญเป็นผู้ดำเนินเรื่อง รูปแบบการประพันธ์เป็นร้อยแก้ว ภาษาที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง สั้น กระชับ เข้าใจง่าย มีภาษาถิ่น ในเรื่องปลากง ลูกอีสาน ผีเสื้อและดอกไม้ ด้านกลวิธีการประพันธ์ ทุกเรื่องมีโครงเรื่องที่ไม่นับซ้อน สนุกสนาน น่าติดตาม มีการเปิดเรื่องแบบย้อนกลับ ทุกเรื่องปิดเรื่องแบบสุชนาฏกรรม มีการใช้น้ำเสียงในบทสนทนา และเครื่องหมายวรรคตอนทำให้เนื้อเรื่องมีความสมบูรณ์ นวนิยายทั้ง 7 เรื่องให้แง่คิด ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในด้านการทำประโยชน์เพื่อสังคม และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตปัจจุบันได้ ปรากฏการณ์ ในการศึกษา ด้านสังคมในงานวรรณกรรมชุดหนังสืออ่านนอกเวลาเริ่มกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ดังที่พบในงานของ สุรางค์ แจ่มดวง และคนอื่นๆ (2543) ได้วิเคราะห์จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลา ประเภทบันเทิงคดี ร้อยแก้ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลา ประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 18 เล่ม โดยใช้เกณฑ์หัวข้อจริยธรรมของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

จำนวน 11 ข้อเป็นกรอบในการศึกษาค้นคว้า ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า หัวข้อจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และความเมตตา กรุณา มีมากที่สุด พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบคือ การรู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเมตตา กรุณา คือ การให้ความอนุเคราะห์ เกื้อกูลและแสดงออกทางกาย วาจาต่อผู้อื่น ด้วยความสุภาพนุ่มนวล จริยธรรมที่ปรากฏรองลงมาเรียงตามลำดับคือ ความอดทน ความเสียสละ ความกตัญญูตเวที ความมีเหตุผล การประหยัด ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และการรักษาระเบียบวินัย ส่วนหัวข้อจริยธรรมที่ไม่ปรากฏคือ ความยุติธรรม

จากงานวิจัยที่นำมากล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าในระยะแรก (ปี 2520 - 2531) กระบวนการวิจัยเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจการใช้หนังสืออ่านนอกเวลาของครูภาษาไทยและประเมินคุณค่าของหนังสือ ในระยะที่สอง (2540 - 2543) งานวิจัยส่วนใหญ่ยังอยู่กับ การศึกษาสภาพปัญหาในการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา และในช่วงหลัง ๆ ในการศึกษาวิจัยเริ่มนำเอาทฤษฎีต่างๆ ทางสังคมมาวิเคราะห์ เช่น วิถีประชาธิปไตย เป็นต้น

จากการศึกษาทั้งในส่วนของงานวิจัยที่ผ่านมาและเอกสารทางวิชาการทำให้ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นปัญหา ทั้งในส่วนของคุณครูและนักเรียนซึ่งตัวครูเองก็ยังไม่ได้ศึกษาหนังสืออ่านนอกเวลาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ส่วนผู้เรียนยังไม่มีทิศทางการศึกษาที่ชัดเจน โดยเมื่ออ่านแล้วต้องสามารถประเถียงปัญหา เสริมสร้างการเรียนรู้ ช่วยในการหล่อหลอมจิตใจประกอบกับการศึกษาในเรื่องนี้ยังไม่ค่อยแพร่หลาย และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ประกาศหนังสืออ่านนอกเวลา เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทั้งในส่วนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พึงตระหนักอยู่

เสมอว่า วรรณกรรมชุดนี้ย่อมจะถูกกลั่นกรองจาก คณะกรรมการในการเลือกสรร ถูกกลั่นกรองด้วยความรู้ความคิด ของผู้เขียนที่มากด้วยประสบการณ์ และมีเจตนารมณ์ที่จะสั่งสอน ขัดเกลาจิตใจให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้กฎระเบียบ วิธีจารีตประเพณี ของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดนั้นพบว่า การที่ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ สืบค้นความรู้ นั้นเกิดประโยชน์ทั้งครูและนักเรียน นั่นคือพัฒนาการของการค้นคว้า และสะท้อนให้เห็นว่าคณะกรรมการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาจะมีเจตนารมณ์เพื่อสั่งสอน อบรมผู้เรียนโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อในการขัดเกลา

จากการศึกษา “การขัดเกลาทางสังคม Socialization” ดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ได้คำตอบว่าทำไมบุคคลคนหนึ่งจึงรู้ว่าเมื่อตนอยู่ในฐานะ ตำแหน่งหนึ่งก็มีบทบาทหนึ่ง ทั้งนี้เพราะบุคคล ได้เรียนรู้และยอมรับบทบาทของแต่ละตำแหน่งนั้น การขัดเกลาทางสังคมนี้เป็นกระบวนการที่ทุกคนจะต้องผ่านมานับตั้งแต่คลอดออกมาเป็นทารก และกลุ่มสังคมกลุ่มแรกที่ทำให้หน้าที่ให้การอบรมขัดเกลาทางสังคมให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ ครอบครัว เช่นเดียวกับที่ทีวีได้มอบบทบาทหน้าที่ให้กับตัวละครในแต่ละเรื่อง ดังที่ยูริจิต บัญสนิท (2535: 721) กล่าวว่า “วรรณกรรมจะแสดงให้เห็นบรรทัดฐานของสังคม วิธีชีวิต ค่านิยม และความคาดหวังในสังคม” ซึ่งสามารถอนุมานจากทัศนคติและพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมชุดหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังที่กล่าวมาข้างต้นนอกจากจะพบว่า วรรณกรรมจะมีความสัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้วยังสะท้อนให้เห็นอีกว่า วรรณกรรมยังทำหน้าที่รับใช้สังคม เป็นผลผลิตทางสังคมที่ใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอน ขัดเกลาจิตใจให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ขึ้นคณะกรรมการในการพิจารณาคัดเลือก

หนังสืออ่านนอกเวลาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมการอ่าน ทั้งนี้เพื่อที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่าน ดังจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เป็นผู้แสวงหาความรู้โดยใช้ทักษะการอ่านสู่การสร้างองค์ความรู้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และหนังสือที่ให้อ่านนั้นก็แตกต่างกันไปตามยุคสมัยเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ก้าวทันเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบันท่ามกลางกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังที่วรรณกรรมชุดปัจจุบันที่คณะกรรมการได้คัดเลือกมาให้ให้นักเรียนได้อ่านนั้นได้สะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นในหลากหลายมุมมองกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของตัวละคร และมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยหล่อหลอมให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) แล้วพบว่าแนวทางในการศึกษาในมุมมองดังกล่าวยังไม่แพร่หลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนั้นมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการศึกษาวรรณกรรมแนวใหม่ที่มีมองในด้านสังคมวิทยาการดำรงอยู่ของมนุษย์ในสังคม โดยต้องค้นหาคำตอบให้ได้ว่า วรรณกรรมชุดนี้สามารถเป็นเครื่องมือ ในการขัดเกลาเด็กเป็นผู้ซึ่งจะเป็นต้นกล้าที่เติบโตใหญ่ในสังคมได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เจาะจงขอบเขตเลือกวรรณกรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับพัฒนาการในเรื่องวัยของเด็กที่ควรจะได้รับ การขัดเกลา เนื่องจากผู้เรียนในช่วงนี้เริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2518) กล่าวว่า วัยรุ่น “อยู่ในวัยที่อยากรู้อยากลองเลียนแบบพฤติกรรม บทบาทอย่างผู้ใหญ่ เป็นช่วงเปลี่ยนวัยระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต สลัดทั้ง

ลักษณะนิสัย ความรู้สึกนึกคิด จากแบบเด็กไปสู่แบบผู้ใหญ่” ความพยายามเป็นผู้ใหญ่ทำให้เด็กมีอารมณ์สับสน ลังเลใจ วุ่นวายใจ ไม่แน่ใจตนเอง ลักษณะของอารมณ์และสภาพของวัยทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย แต่หากพบแบบอย่างที่ถูกต้อง สภาพแวดล้อมโดยรอบเอื้อต่อการเติบโต รวมไปถึงได้รับการปลูกฝังในการเรียนรู้ที่ถูกต้อง การเติบโตใหญ่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิตก็จะราบรื่น นั่นสะท้อนให้เห็นว่าเนื้อหาสาระที่ปรากฏในระดับนี้ก็จะมีส่วนช่วยในการอบรม ชัดเกล้าผู้เรียนให้มีแนวปฏิบัติที่ถูกที่ควรด้วยเช่นกัน อันเป็นเจตนารมณ์ที่ประเทศชาติต้องการให้พลเมืองเติบโตใหญ่ขึ้นมาพร้อมกับความองกงามด้านสติปัญญา โดยใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการขัดเกลา สั่งสอน พฤติกรรมของผู้คนซึ่งให้เห็นทั้งในสังคมจากวรรณกรรมและในทางตรงกันข้ามก็ยังเป็นคติเตือนใจในการดำรงชีวิตสืบต่อไป

ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรม และตอบคำถามให้ได้ว่า วรรณกรรมชุดนี้มีกระบวนการ ขัดเกลาทางสังคมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรม ด้านรูปแบบ เนื้อหา และศิลปะทางภาษา
2. เพื่อวิเคราะห์การขัดเกลาทางสังคมที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเนื้อหาจาก หนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการ

ศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จำนวน 12 เล่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางการศึกษาและวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. เพื่อนำผลจากการศึกษาวิเคราะห์ไปใช้ประกอบการสอนวิชาการอ่านและการพิจารณาวรรณกรรม (สาระเพิ่มเติม)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาเอกสาร ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์ประกอบของวรรณกรรม

1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

1.3 เอกสารเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ศึกษาตัวบทวรรณกรรมจากหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

2.3 วิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรมจากหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.4 วิเคราะห์องค์กระบวนการขัดเกลาทางสังคม(Socialization)จากหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ขึ้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้า เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้ามีข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบทางวรรณกรรมในด้านรูปแบบ พบว่า มีทั้งนิยาย นวนิยาย สารคดี กวีนิพนธ์ (กลอนสุภาพ โคลงสี่สุภาพ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉก 16) มีการใช้รูปแบบเหมาะสมกับลักษณะของเรื่อง กล่าวคือนิยายประกอบไปด้วย ขวัญสงฆ์ ขวต คนอยู่ หนใด ความสุขของกะทิ เด็กชายมะลิวัลย์ นิยายประกอบไปด้วย เทพนิยายแอนเดอร์สัน บ้านเล็กในป่าใหญ่ กวีนิพนธ์ ได้แก่ เรื่องเรื่องแสงอรุณ สารคดีประกอบด้วย เด็กแนว ขนแม่เอ๊ย อัลเฟรด ไนเบล ซ ข้างกับ ศ คน และเส้นเลือดสีขาว

ด้านเนื้อเรื่อง โครงเรื่อง (Plot) จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า มีการวางโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีความสมจริง สมเหตุสมผล เหตุการณ์ต่าง ๆ สัมพันธ์กันและน่าสนใจ แฝงไว้ซึ่งความรู้ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและวิธีการดำเนินชีวิต ตัวละคร Characters จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า การกระทำและความคิดของตัวละครต้องสอดคล้องกับภูมิหลังของตัวละครด้วย และอุปนิสัยใจคอหรือความประพฤติปฏิบัติจะต้องสอดคล้องกับภูมิหลังของตัวละครด้วยเช่นกันจึงทำให้ตัวละครมีชีวิตชีวา และตัวละครจะต้องมีลักษณะนิสัยให้สมจริง ฉาก จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า มีลักษณะสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และช่วยสร้างบรรยากาศ

ของเรื่องให้น่าอ่าน ฉากต้องมีความถูกต้องและสมจริง และยังใช้ฉากที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเอง เช่น ฉากในท้องทะเลจากเรื่อง เทพนิยายแอนเดอร์สัน ตอน เจือกน้อย ที่ผู้แต่งใช้ความคิดผสมกับจินตนาการได้อย่างลงตัว ชวนให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราว

ด้านศิลปะการแต่ง วิธีการดำเนินเรื่องพบว่า ใช้กลวิธีเขียนโดยดำเนินเรื่องตามเหตุการณ์ กระชับไม่ยืดเยื้อ ใช้บทบรรยายให้รายละเอียดของผู้แต่งประกอบกับการสนทนาของตัวละครเป็นหลัก อันเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินเรื่อง แนวคิดของเรื่องพบว่า มีการเสนอแนวคิดของเรื่องผ่านทัศนะของผู้เขียนที่จะสื่อสารให้ผู้อื่นทราบ ผู้อ่านจะสามารถพิจารณาได้จากการกระทำและอุปนิสัยใจคอของตัวละครดังเช่น ความมีกิริยามารยาทการแต่งกายที่สะอาดของแมรี ในเรื่องบ้านเล็กในป่าใหญ่ การเป็นคนช่างสังเกต จดจำของอัลเฟรด ไนเบล การเป็นคนเจ้าระเบียบของคุณยาย ชอบรังสรรค์งานในห้องครัวจากความสุขของกะทิ การถ่ายทอดศิลปะดังกล่าวผู้แต่งส่วนมากได้สะท้อนผ่านตัวละครและท่วงท่าของผู้เขียนเอง การใช้สำนวนภาษาพบว่า การใช้ถ้อยคำและสำนวนโวหารมีความสำคัญมากในการแต่งนิยาย กวีนิพนธ์ สารคดี จะต้องเลือกคำและสำนวนโวหารให้เหมาะกับเนื้อเรื่องสามารถใช้ถ้อยคำสละสลวยได้ลงตัว ความเปรียบ ถ้อยคำโวหารต้องให้ถูกต้องตามหลักเช่นเรื่องเรื่องแสงอรุณ หรือขวตคนอยู่หนใดโดยเฉพาะในด้านบทสนทนาของตัวละคร ช่วยทำให้เรื่องมีความสนุกสนานและมีความสมจริง บทสนทนาจะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครได้ดีขึ้น การสร้างความสะเทือนอารมณ์ พบว่า การใช้บทสนทนาทำให้เกิดความสะเทือนใจ บทสนทนา บทบรรยาย และบทพรรณนาที่ใช้ถ้อยคำที่เลือกสรรแล้วจะช่วยสร้างอารมณ์และความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านได้อย่างดี และถ้อยคำที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและบุคลิกภาพของตัวละคร

2. การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในหนังสืออ่านนอกเวลา มีตัวแทนในการขัดเกลาอยู่ 6 กลุ่ม คือ 1.) ครอบครัว 2.) กลุ่มเพื่อน 3.) โรงเรียน 4.) กลุ่มอาชีพ 5.) ตัวแทนทางศาสนา 6.) สื่อมวลชน ซึ่งแต่ละเรื่องมีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคมดังนี้

ขวัญสงฆ์ มีตัวแทนทางด้าน ศาสนา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รู้ธรรมเนียมปฏิบัติในวัด 2.) สอนไม่ให้เป็นนักเลง 3.) สอนให้รู้ธรรมชาติของมนุษย์ 4.) สอนให้ยอมรับความจริง ไม่หนีความจริง 5.) สอนให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการวางแผนการใช้ชีวิต 6.) สอนให้รู้ว่าชีวิตเป็นอนิจจังมีเกิดและมีดับ 7.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 8.) สอนว่าทุกคนมีกรรมติดตัว 9.) สอนเรื่องบทบาทหน้าที่ 10.) ให้แนวทางปฏิบัติในเพศบรรพชิต ตัวแทนสถานศึกษา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้อ่านออกเขียนได้ 2.) สอนระเบียบวินัย 3.) สอนให้เรียนรู้วิธีการดำรงอยู่ในสังคมกับบทบาทการปฏิบัติตน 4.) สอนขยันศึกษาเล่าเรียน 5.) สอนให้ใช้วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

เรืองแสงอรุณ มีตัวแทนศาสนา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนเรื่องบทบาทหน้าที่ 2.) สอนให้มองชีวิตว่าทุกอย่างไม่มีสิ่งใดแน่นอน 3.) สอนให้มนุษย์สู้ชีวิต 5.) สอนให้ใช้ความเพียรพยายาม 6.) สอนให้มองโลกในแง่ดี 7.) สอนให้ใจเย็น 8.) เอาธรรมชาติมาเป็นครูสอนเรา 9.) สอนหลักของไตรลักษณ์ 10.) สอนให้ปล่อยวาง 11.) ทำให้รู้ว่า การเริ่มต้นใหม่เป็นสิ่งที่ดีและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ตลอดเวลา 12.) สอนให้มีความขยัน 13.) ทำให้รู้ว่า สามสิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนต้องการก็คือ เกียรติยศ ทรัพย์สมบัติ และอำนาจ 14.) สอนให้รู้ว่า ควรประกอบกรรมดี

ขวดคนอยู่ไหนใด มีตัวแทนกลุ่มเพื่อน ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้เคารพสิทธิเสรีภาพ 2.) สอนคติธรรมในการดำรงชีวิต 3.) สอนภาวะการเป็นผู้นำ 4.) ออภัยกตเวทิตา 5.) ให้โอกาสผู้อื่น 6.) สอนให้เห็นถึงความสำคัญ

ของภาษาไทย 8.) สอนเรื่องการทำงานเป็นทีม 9.) สอนคติธรรมในการใช้ชีวิต 10.) สอนกระบวนการคิด วิเคราะห์ 11.) สอนเรื่องความสามัคคี 12.) สอนให้ใช้ปัญญามากกว่ากำลัง 13.) สอนเรื่องการเสียสละ และความอดทน 14.) สอนให้ตระหนักถึงความเป็นเพื่อนและมิตรภาพ

เด็กชายมะลิวัลย์ มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รักเกียรติและศักดิ์ศรี 2.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 3.) สอนให้ช่วยเหลือ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น 4.) สอนวิชาชีพให้กลับลูก 5.) สอนวิชางานบ้านงานเรือน 6.) สอนเรื่องการคบคน 7.) สอนการมองคน อย่ามองแต่เปลือกนอก 8.) ทุกคนเลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกที่จะทำได้ 9.) สอนให้รู้ว่า จงพอใจในสิ่งที่ตนมี 10.) สอนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข

บ้านเล็กในป่าใหญ่ มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) การถนอมอาหาร 2.) ใช้ขันทานเป็นสื่อในการขัดเกลาให้พี่น้องกันก็ควรรักและสามัคคีกัน 3.) สอนให้วางแผนในการทำงาน 4.) สอนให้เรียนรู้จากของจริงหรือประสบการณ์ตรง 5.) สอนให้สู้ชีวิตและเรียนรู้จากธรรมชาติ 6.) ทำให้รู้ว่ารักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี 7.) สอนธรรมเนียมปฏิบัติทางคริสต์ศาสนา 8.) สอนให้ช่วยงานพ่อแม่และแม่ 9.) สอนให้ระวังและป้องกันอันตรายจากสัตว์ป่า 10.) สอนให้น้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระเป็นเจ้ามาเป็นที่พึ่งทางจิตใจ 11.) สอนความมีน้ำใจ 12.) สอนเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล 13.) สอนโดยใช้บทเพลงกล่อมกล่อมและสร้างความละเอียดอ่อนด้านจิตใจ 14.) สอนเรื่องการค้าชีวิต เพื่อการอยู่รอด

เทพนิยายแอนเดอร์สัน มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้คิดก่อนจ่ายหรือใช้เงินให้คุ้มกับสิ่งที่ได้มา 2.) สอนการใช้วิจารณ์ญาณในการพิจารณาไตร่ตรอง 3.) สอนให้รู้ว่าแม้แต่คนใกล้ชิดสนิทใจก็มิอาจเชื่อได้ 4.) ทำให้รู้ว่าคุณสมบัติที่ติดตัวมิอาจ

ลบเลือนได้หรือสูญหายไป 5.) สอนข้าราชการให้สำนึกในบทบาทหน้าที่ 6.) สอนเรื่องการพูด 7.) สอนให้มองโลกในทางพระศาสนา ปลอ่ยวางมองทุกอย่างเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา 8.) สอนมารยาทและการเข้าสังคม 9.) สอนให้รู้ว่าไม่ควรมองผู้อื่นแต่ภายนอก 10.) สอนให้ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท 11.) ทำให้รู้ว่าความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นยิ่งใหญ่มีอาจหาสิ่งใดมาเสมอเหมือน 12.) สอนให้รักการเรียน มีนิสัยรักการอ่าน 13.) สอนเรื่องความกตัญญู 14.) สอนให้รู้ว่าความประมาทนำมาซึ่งความสูญเสีย 15.) สอนให้ลูกรู้จักเข้าสังคม 16.) สอนให้เป็นวิถีการดำรงชีวิต ให้รู้จักเอาตัวรอดในการดำรงชีวิต ตัวแทนทางศาสนา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รู้เกี่ยวกับพระเจ้า เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจจะทำ 2.) สอนให้รู้จักกาลเทศะในการเข้าโบสถ์ ตัวแทน กลุ่มเพื่อน ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รู้จักผ่อนปรน ปลอ่ยวางและผ่อนคลา 2.) สอนให้มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ความสุขของกะทิ มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้มีความรักการอ่าน 2.) สอนนิทานบ้านงานเรือน 3.) ทำให้รู้ว่าตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน 4.) สอนให้รู้จักธรรมชาติ 5.) สอนเรื่องการทำบุญว่า “ไม่ได้เลือกเวลาแต่ขึ้นอยู่กับความศรัทธาของเรา” 6.) สอนให้ยึดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ 7.) สอนอยู่เสมอว่า “การเรียนรู้ไม่สิ้นสุดและได้เรียนรู้ตลอดเวลา” 8.) ทำให้รู้ว่าทุกคนต้องมีความฝันและมีความหวังในชีวิต 9.) สอนการเข้าสังคม 10.) สอนอยู่เสมอว่า “ไม่มีที่อื่นใดสุขใจเท่าที่บ้าน” ตัวแทนกลุ่มเพื่อน ได้ขัดเกลาทางสังคม คือ สอนให้ใช้ธรรมะเป็นแนวทางในการใช้ชีวิต

เด็กแนว มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนทัศนคติการดำเนินชีวิตในมุมมองที่ว่า ชีวิตคนเราอยู่ที่การ “เลือก” 2.) สอนทักษะกระบวนการคิด 3.) สอนไม่ให้หลง

มัวเมาไปกับวัตถุนิยม 4.) สอนให้รู้ถึงวิชาชีพการค้าขาย 5.) สอนให้รู้คุณค่า ของเงิน 6.) สอนให้สำนึกในการรักบ้านเกิดและเกิดทุนบุญคุณของแผ่นดินเกิด 7.) สอนให้อยู่กับการใช้ชีวิตที่พอเพียง 8.) สอนเรื่องการแบ่งเวลา สถานศึกษาได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) การทำกิจกรรมเสมือนการเติมเต็มให้คนเป็นที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2.) สอนการให้เป็นคนที่จะช่วยเหลือสังคม เป็นทั้งคนเก่ง คนดี มีคุณธรรมควบคู่กัน 3.) สอนเรื่องการแบ่งเวลา 4.) สอนให้แก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว 5.) สอนให้ใช้กระบวนการคิดที่เป็นระบบ มีเหตุและผล 6.) สอนให้คนเราเป็นตัวของตัวเอง 7.) สอนให้รู้ว่าการเมืองเป็นเรื่องของกาอุทิศตนเพื่อคนในชาติ 8.) สอนให้มองอดีตเป็นครูเพื่อที่จะก้าวเดินไปสู่อนาคต 9.) สอนให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 10.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 11.) สอนให้รู้จักกล้าแสดงออก 12.) สอนให้ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยม 13.) สอนให้รู้การบันทึกรายการ 14. สอนให้ทำคุณงามความดี 15.) สอนบทบาทการเป็นผู้นำ 16.) สอนให้มีความรักการอ่านและการค้นคว้า ตัวแทนสื่อมวลชน ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ทำให้เขาสามารถนำองค์ความรู้ หลักวิชาที่ร่ำเรียนมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ 3.) สอนให้บุคคลเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อและแนวผู้อื่นได้ 4.) ทำให้เห็นถึงการสำนึกรักบ้านเกิด 5.) สอนทักษะ การพูด 6.) กิจกรรมทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ มีจิตสาธารณะ 7.) สอนให้มองเห็นความแตกต่างของการเป็นผู้นำและหัวหน้า ตัวแทนศาสนาได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ให้มีประสบการณ์ทางโลกและ การเรียนรู้ชีวิตที่แจ่มชัดและมีกระบวนการชีวิตที่สมบูรณ์แบบแล้วต้องศึกษาทางธรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหลอมหล่อจิตใจให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ 2.) สอนให้รู้ซึ่งถึงสรรพธรรม เข้าใจกฎไตรลักษณ์ 3.) สอนให้เป็นคนที่มีมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

ช ช้างกับค คน มีตัวแทนสื่อมวลชนได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รำลึกถึง

พระคุณครู 2.) สอนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ช้างในฐานะเป็นคู่บ้านคู่เมือง 3.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 4.) สอนให้เคารพสถานที่ 5.) สอนให้ซื่อสัตย์ สุจริต และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

เส้นเลือดสีขาว มีตัวแทนครอบครัวได้ชัดเจนทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนเรื่องความสามัคคี 2.) สอนให้สวดมนต์ ทำสมาธิ 3.) สอนให้เอาใจเขามาใส่ใจเรา 4.) สอนการมองสังคมว่าไม่ควรแบ่งชนชั้นโดยใช้พันธุกรรมเป็นเกณฑ์ ตัวแทนกลุ่มเพื่อนได้ชัดเจนทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ให้กำลังใจ 2.) สอนให้สู้ชีวิต ตัวแทนศาสนา ได้ชัดเจนทางสังคม คือ สอนให้รักษาศีลปฏิบัติธรรม ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ได้ชัดเจนทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) แนะนำในการปฏิบัติตนในขณะเจ็บป่วย 2.) สอนให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านกายและใจ

อัลเฟรด โนเบล มีตัวแทนครอบครัว ได้ชัดเจนทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้มีความตั้งใจต่อชีวิต 2.) สอนให้ดูแบบอย่างการเป็น วิศกรจากพ่อ 3.) สอนให้มีความอดทน 4.) สอนให้สังเกต จดจำ 5.) สอนให้เรียนรู้จากข้อผิดพลาด 6.) สอนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ และทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด 7.) สอนให้เห็นคุณค่าและโทษของเทคโนโลยีและให้มองเห็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ขนมแม่เอ๊ย มีตัวแทนสื่อมวลชน ได้ชัดเจนทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ทำให้รู้ว่า หัวใจสำคัญของการทำของหวานคือน้ำกะทิ 2.) ทำให้รู้ว่าวิถีของการทำขนมไทยเป็นศิลปะที่สะท้อนชีวิตของคนไทย 3.) สอนให้รับบทบาทการลงโทษและวิถีความเป็นสิริมงคลผ่านข้าวเม่า 4.) สอนให้ตั้งตนอยู่ในความประหยัด มัธยัสถ์ 5.) สอนให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 6.) สอนให้มีความรอบคอบ ไม่ประมาท 7.) สอนให้ทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว 8.) ทำให้รู้ว่าการทำขนมเป็นคุณสมบัติของกุลสตรีไทย 9.) สอนให้ทำความดี

อภิปรายผล

การศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้นช่วยให้สามารถแยกแยะ พิจารณาในมุมมองด้านรูปแบบ เนื้อหา และศิลปะทางภาษาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่าช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจวรรณกรรมในหนังสืออ่านนอกเวลาได้เป็นอย่างดี และเป็นบันไดสำคัญในการศึกษาในด้านกระบวนการชัดเจนทางสังคม (Socialization) ผ่านภาษาพฤติกรรมของตัวละคร และเนื้อเรื่องซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งฤดี ภูษมศรี (2542) ได้วิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาไทย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในฐานะวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ด้านองค์ประกอบ ผู้เขียนสร้างโครงเรื่องที่แสดงถึงความ เป็นอยู่ในโรงเรียน ท่งนา ป่าเขา ชายทะเล ทำให้ตัวละครมีความรักในถิ่นที่อยู่ของตนและโครงเรื่องที่แสดงถึงการมีจิตใจเสียสละ มีคุณธรรม พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ รองลงมาได้แก่ โครงเรื่องที่แสดงถึงตัวละครได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว โครงเรื่องที่แสดงถึงความพากเพียร มุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค โครงเรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และโครงเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ส่วนกลวิธีการเขียน มีกลวิธีการเปิดเรื่องด้วย การบรรยายมากที่สุดรองลงมาคือใช้บทสนทนาและพรรณนา ดำเนินเรื่องไปตามลำดับ ปฏิทินปิดเรื่องแบบสุภาษณาฏกรรม และแบบให้ข้อคิด ด้านการสร้างตัวละคร มี 2 แบบ คือ การสร้างตัวละครแบบสมจริง แบบอุดมคติ ด้านคุณค่าของภาพประกอบมี 3 ประการคือ ภาพช่วยเสริมแต่งให้บทอ่านเป็นที่น่าสนใจ โดยใช้ภาพสีสดใสประกอบ บทอ่านสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ใช้ภาพประกอบ ภาพเหมือนจริง และภาพถ่าย ภาพช่วยในการแปลความหมาย โดยใช้ภาพที่ตรงกับบทอ่าน ทำให้เด็กเข้าใจบทอ่านได้ง่ายและชัดเจนขึ้นและภาพช่วยขยายประสบการณ์โดยเสนอประสบการณ์ใหม่แก่เด็ก

มีการสร้างฉากและบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคยมากที่สุด ด้านการใช้ภาษา พบว่าในส่วนของการใช้คำ มีการใช้คำแสดงภาพ แสดงอาการ และแสดงความรู้สึก ด้านการใช้ประโยค นิยมใช้ประโยคความเดียวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ส่วนประโยคความรวมและประโยคความซ้อนจะพบมากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ด้านการใช้ภาพพบมีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา ด้านสาระและคุณค่า พบว่าประกอบไปด้วยคุณค่าจริยธรรม คุณธรรม ที่พบมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบ ด้านการศึกษาพบว่าพ่อแม่ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยมีความคิดเห็นว่าการศึกษาคือช่วยให้เด็กฉลาด มีความรู้ทัดเทียมผู้อื่น และนำมาประกอบอาชีพได้ ด้านการเรียนรู้ทางสังคม พบว่าเด็กที่มีทักษะที่ดีต่อพ่อแม่และสังคม เข้าใจสภาพสังคม และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะปัจจุบัน วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าคนในสังคมจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมให้ได้ ด้านการบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า ตัวละครมีความห่วงแหนวัฒนธรรม พร้อมทั้งจะทะนุบำรุงส่งเสริมให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

เมื่อพิจารณางานวิจัยดังกล่าว พบว่า การใช้หนังสือเรียนและหนังสืออ่านนอกเวลามีส่วนช่วยเปิดโลกทัศน์ด้านการอ่านแต่ยังไม่สามารถที่จะดึงดูดเร้าความสนใจผู้เรียน เพราะลักษณะของเนื้อหาที่มีความยากเกินกรอบประสบการณ์ของผู้เรียน แต่หากย้อนกลับมาพิจารณาเนื้อเรื่อง รูปแบบ ภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมอ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้ว พบว่า มืองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่มีความหลากหลาย กล่าวคือรูปแบบงานเขียนที่ถูกนำมาให้อ่านก็มีทั้งสารคดี นวนิยาย กวีนิพนธ์ เป็นต้น มีเนื้อหาที่มีความแปลกใหม่ ทันสมัย และที่สำคัญเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้อ่าน มวลประสบการณ์ไม่เกินผู้เรียน ในส่วนของภาษา ยังใช้ภาษาที่เป็นแบบอย่างในทางวรรณศิลป์ คือมีภาษาที่สร้างอารมณ์สุนทรีย์ที่หลากหลายอารมณ์

อันเหมาะแก่กลุ่มผู้เรียนที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอ่านได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการเข้าถึงวรรณกรรมในเบื้องต้นผู้วิจัยต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ อันได้แก่ รูปแบบ เนื้อหา ภาษา ในหนังสืออ่านนอกเวลา ที่กระทรวงประกาศให้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน นับเป็นเครื่องมือหรือหนังสืออ่านนอกเวลา ที่นำมาพินิจ วิเคราะห์ แยกแยะให้เห็นองค์ประกอบของวรรณคดีทั้งในด้านรูปแบบ เนื้อหา และศิลปะทางภาษา และใช้เป็นสะพานผ่านในการนำแนวคิดทางด้านสังคมวิทยา นั่นคือ กระบวนการขัดเกลาทางสังคม มาวิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ในด้านการขัดเกลากการสั่งสอน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของปัจเจกชน ให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากการศึกษาการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในหนังสืออ่านนอกเวลากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวนทั้งหมด 12 เรื่อง พบว่าวรรณกรรมทั้ง 12 เรื่อง สามารถเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาทางสังคมได้เป็นอย่างดี ด้วยกลวิธีในการสื่อสารผ่านเนื้อหาที่ให้อ่านคิด คติในการใช้ชีวิต ที่กลั่นกรองมาจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนทั้งด้านทางโลกและทางธรรม ให้ตัวละครได้ถ่ายทอดบทบาทชีวิตที่เป็นภาพสะท้อนสังคมที่มองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการขัดเกลาผ่านรูปแบบทางวรรณกรรมที่หลากหลายอันประกอบไปด้วย กวีนิพนธ์ นวนิยาย สารคดีที่ชวนให้ติดตาม มีศิลปะการใช้ภาษาที่สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ประติษฐกรรมถ้อยคำให้เกิดโศกภาพพจน์ที่ก่อให้เกิดความงามทางภาษา วรรณกรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาจึงสามารถเป็นเครื่องมือที่สามารถกล่อมเกลายาวชนให้มีลักษณะนิสัยดังที่สังคมต้องการ

จากการศึกษาพบว่าสถาบันหลักที่เป็นตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคมได้เป็นอย่างดีนั้นก็คือ สถาบันครอบครัว เพราะครอบครัวคือมีพ่อและแม่เป็นกำลังสำคัญในการอบรมสั่งสอน บ่มเพาะอุปนิสัย ปลูกจิตสำนึกผ่านค่านิยมที่สังคมคาดหวัง ครอบครัวจึงเป็นพลังสำคัญที่จะปลูกต้นกล้าให้เป็นผลผลิตที่องงามให้กับสังคม ดังเช่นเรื่องเด็กชายมะลิวัลย์ เรื่องราวของเด็กคนหนึ่งที่พักใจเป็นโรคโพลีโอ เขาขาดโอกาสที่จะทำกิจกรรมแบบเพื่อนแต่เขามีเคยคิดว่าเขาขาดในส่วนดังกล่าว เพราะเขามีพ่อและแม่คอยดูแลเอาใจใส่ หรือเรื่องราวของกะทิ ในวรรณกรรมเรื่องความสุขของกะทิ กะทิก็คงได้อยู่กับแม่และที่สำคัญกะทียังไม่เคยพบหน้าพ่อของเขาเลย แต่การเติมเต็มของครอบครัวกะทียังสามารถปลูกฝัง อบรม ขัดเกลาได้อย่างสมบูรณ์ เพราะกะทิมีตาและยายเป็นเหมือนพ่อและแม่ ความโดดเด่นของวรรณกรรมหนังสืออ่านนอกเวลาที่กำลังกล่าวถึงการขัดเกลาทางสังคมจึงนับได้ว่าบทบาทหน้าที่ที่สำคัญได้สะท้อนให้เห็นครอบครัวเป็นหลัก การขัดเกลาทางสังคมยังมีความสำคัญยิ่งต่อสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกๆ ที่ช่วยให้ปัจเจกชนเติบโตขึ้น โดยต้องผ่านการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง ก่อนที่จะถูกขัดเกลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี (2547) ได้ศึกษาการอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยในครอบครัวชนบท จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัวพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีอาชีพรับราชการ ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 88,352.8 บาทต่อปี เป็นครอบครัวเดี่ยว ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูด้วยการใช้เหตุผล ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับมาก พ่อและแม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่บิดามารดามีบุคลิกภาพประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง มี

ส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับเป็นประจำมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางสื่อมวลชนสูงสุด และปัจจัยด้านการอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยในครอบครัวชนบท พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบุตรตามการสังเกตของพ่อแม่อยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่า ผลของการอบรมสั่งสอนในครอบครัวจะสะท้อนได้จาก พฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีลักษณะอย่างไร ดังที่ อัญชิสา ปงคำเพย (2547) ได้ศึกษาการขัดเกลาทางสังคมกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของวัยรุ่น ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและลักษณะของการขัดเกลาทางสังคมของวัยรุ่นได้รับอิทธิพลมากจากสถาบันทางสังคมได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชนและกลุ่มเพื่อน โดยที่สถาบันครอบครัวสื่อสารมวลชน สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่มีส่วนปลูกฝังพฤติกรรมบริโภคนิยมมากให้แก่วัยรุ่นมากที่สุด ในขณะที่สถาบันการศึกษามีส่วนทำให้เกิดการเลียนแบบการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย

นอกจากนี้ตัวแทนที่มีบทบาทรองลงมานั้นคือ เพื่อน อันเป็นตัวแปรที่สะท้อนผลใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่นอกจากการใช้ชีวิตในครอบครัวแล้วชีวิตที่เหลือของเยาวชนส่วนใหญ่แล้วจะอยู่กับเพื่อน เพื่อนจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพล และมีโรงเรียนศาสนา กลุ่มอาชีพ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

จากงานวิจัยที่ได้นำมากล่าวอ้างข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านของการศึกษาค้นคว้า ที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลา ยังไม่มีความแปลกใหม่ ยังอยู่กับการประเมินค่าการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา คุณค่าและการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในแง่มุมมองที่เป็นเครื่องมือส่งเสริมการอ่าน แต่ในส่วนของการกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา

นั่นพบว่า มีความคิด ความรู้ที่เป็นแนวคำสอน การอบรมขัดเกลาผู้อ่านให้มีคุณลักษณะตรงตามความคาดหวังของหลักสูตร สามารถประเทืองปัญญา เสริมสร้างการเรียนรู้ ช่วยในการหล่อหลอมจิตใจวรรณกรรมชุดนี้ย่อมจะถูกกลั่นกรองจากคณะกรรมการในการเลือกสรร ถูกกลั่นกรองด้วยความรู้ความคิดของผู้เขียนที่มากด้วยประสบการณ์ และมีเจตนารมณ์ที่จะสั่งสอน ขัดเกลาจิตใจให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้กฎระเบียบ วิถีจารีตประเพณีของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดนั้นพบว่า การที่ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ สืบค้นความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งครูและผู้เรียน นั่นคือพัฒนาการของการค้นคว้าและสะท้อนให้เห็นว่าคณะกรรมการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาย่อมจะมีเจตนารมณ์เพื่อสั่งสอนอบรมผู้เรียนโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อในการขัดเกลาให้กับนักเรียนผู้ที่จะเป็นอนาคตของชาติได้เป็นอย่างดีต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวิเคราะห์การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในหนังสืออ่านนอกเวลากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ควรมีการศึกษาการจัดระเบียบทางสังคมในหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ สุกรนันท์ และรองศาสตราจารย์วัฒนา วิสเพ็ญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- นัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี. (2547). การอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยในครอบครัวชนบทจังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปภาณี จิตวิวัฒนา.(2540). การขัดเกลาทางสังคม.พวงเพชร สุรัตน์กุล.
- ปองใจ มีศรี. (2527). การประเมินค่าหนังสืออ่านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของครูและนักเรียนโรงเรียนประถมในจังหวัดศรีสะเกษ. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ศึกษาศาสตร์การสอน) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุรฉัตร บุญสนิท. (2535). “วรรณคดีกับสังคม”ในเอกสารการสอนชุดวิชา พัฒนาการวรรณคดีไทย หน่วยที่ 8 – 15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- รุ่งฤดี ภูชมศรี. (2542). วิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาไทย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในฐานะวรรณกรรมสำหรับเด็ก. ปริญญาดุษฎีศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิภา กงกะนันท์. (2533). วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สถาพร ศรีสังข์. (2540). วรรณกรรมกับสังคม. เอกสารประกอบการบรรยาย วิชามนุษย์กับวรรณกรรม. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุพัทธา สุภาพ. (2546). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ แจ่มดวง. (2543). วิเคราะห์จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เสนีย์ เสาวพงศ์. (2518). “การประพันธ์กับสังคม”ในมหานิพนธ์. หน้า 174 – 176. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพร รัตมีสว่าง. (2530). การประเมินคุณค่าหนังสืออ่านนอกเวลาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของครูและนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อมรา พงษ์ปัญญา. (2527). การประเมินคุณค่าหนังสืออ่านนอกเวลาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของครูและนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์ – การสอน) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อริกมาส มากจ้อย. (2543). การวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533). ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์ – การสอน) สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมพร ทองใบ. (2524). การวิเคราะห์หนังสือประกอบวิชาภาษาไทย ประเภทนวนิยายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชิสา ปงคำเฟย. (2547). การขัดเกลาทางสังคมกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของวัยรุ่นในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร.